

кордоні; припинення збройних конфліктів та інших провокацій; участь у боротьбі з ДРГ; участь у межах компетенції у боротьбі з тероризмом, організованої злочинністю у взаємодії з органами СБУ та МВС; виконання завдань оперативно-розшукової діяльності; відбиття озброєного вторгнення військових груп та підрозділів; ведення бойових дій з передовими та розвідувальними підрозділами регулярних військ противника та ін.

Сучасна прикордонна комендатура швидкого реагування (оперативно-бойова прикордонна комендатура) володіє високими бойовими можливостями, самостійністю, здатністю виконувати різні завдання у різних умовах, на головних або другорядних напрямках, у складі прикордонного загону та самостійно. Це в свою чергу обумовлює необхідність визначення основних форм оперативно-бойової діяльності прикордонних підрозділів швидкого реагування.

Одержано 10.04.2019

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА
ФАКУЛЬТЕТУ № 1**

УДК 340.12(477)

Максим Михайлович ГРИМАЛЯК,

курсант групи Ф2-103 ХНУВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук Мураховська Т. Є.

РИЗИКИ ФЕДЕРАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Проблема федералізації України є вкрай актуальною і дискусійною для нашого сьогодення. Це питання постійно виникає у часи загострення політичних криз. Противники федералізації зазначають, що це нищівна ідея, яка розвалить соборну Україну, а її прихильники твердять, що федералізація – це можливість уникнути розколу і є перспективою розвитку регіонів.

Події останніх п'яти років показують, що ідея федералізації нашої держави не є сприятливою для соборності України. Слова В'ячеслава Чорновола є актуальними і досі: «...перехід до такого устрою зараз не на часі. Спершу слід збудувати міцну Українську державу». Україна має зберегти та зміцнити свій суверенітет, недоторканність і територіальну цілісність. Вони є принциповими умовами нормального функціонування українського суспільства на власній землі.

Спробуємо визначити, чи може стати федералізація розв'язанням нагальних для України економічних і політичних питань.

Можливий перехід до федеративного устрою викликає багато проблемних питань, наприклад, визначення оптимальної кількості суб'єктів федерації, визначення їх меж, критерії побудови тощо. Це може ще дужче загострити існуючі з приводу територіального поділу конфлікти, а також потребує тривалих і складних розрахунків. Якщо припустити, що суб'єктами федерації можуть бути адміністративно-територіальні одиниці вищого рівня, визначені ч. 2 ст. 133 Конституції України, то суб'єктів федерації могло би бути 27. Деякі політики та науковці у якості суб'єктів федерації пропонують об'єднання кількох вказаних адміністративно-територіальних одиниць вищого рівня, тоді суб'єктів федерації може бути менше, наприклад, шістнадцять чи навіть три. У такому випадку, окрім іншого, відбудеться протистояння місцевих еліт, адже для них постає загроза втрати влади і впливу у своєму регіоні. Наприклад, якщо одним із майбутніх суб'єктів української федерації увияти Слобожанщину, тоді логічно було б включити до неї Харківську область, Сумську та Луганську області. Зрозуміло, що така ситуація неодмінно спричинить спротив з боку луганської та сумської регіональних еліт.

Навіть визначившись із кількістю суб'єктів федерації, українське суспільство може зіштовхнутись з великою кількістю ще більш складних і заплутаних проблем. Одним із перших постане питання двох рівнів конституційного регулювання. Історія створення Конституції незалежної України та спроби її реформування призводять до висновку, що українське суспільство не готове знаходити політичний компроміс та юридично його закріплювати у вигляді оновленого конституційного тексту, не зважаючи на загрозу політичної кризи. А розробка та ухвалення конституцій суб'єктів федерації як правових актів установчої влади вимагатиме набагато більше часу, ніж розробка та ухвалення оновленої загальнодержавної конституції. Доволі складним виглядає й завдання узгодження двох рівнів конституційного регулювання (вищий рівень – загальнодержавний, нижчий рівень – конституції суб'єктів федерації).

Виникає ще одна важлива проблема – співвідношення та розмежування компетенції федеральних (загальнодержавних) органів та органів влади суб'єктів федерації. В цьому виникне протистояння між ними через кількість повноважень, бо часто органам загальнодержавної влади видається, що суб'єкти федерації мають забагато повноважень, і тоді федеральні органи втручаються в справи федерацій. А органам влади суб'єктів федерацій здається, що повноважень у них занадто мало. Зазвичай федерацією вирішуються такі питання державного життя, як фінанси, оборона країни, оподаткування, зовнішня політика, організація федеральних органів, розв'язання конфліктів між суб'єктами федерації. Компетенція суб'єктів федерації у цілому ширша, але вона зводиться переважно до питань, що не потребують однакового регулювання. До них віднесені організація органів місцевого самоврядування, громадський порядок, охорона довкілля, встановлення місцевих податків та ін.

Також можна стверджувати, що федералізація країни значно збільшить бюрократичний апарат та витрати на його утримання, що обов'язково негативно

відіб'ється на функціонуванні усієї правової системи України. Процедури застосування норм права значно ускладняться, захистити своє право в суді чи в іншій державній установі стане набагато складніше.

Федерація є формою устрою тих держав, які історично склалися шляхом об'єднання чи завоювання різних територій. Історія свідчить, що загалом найбільш стійкими є федерації, створені саме на територіальній основі (Мексика, США, ФРН). Натомість федерації, які будуються за національно-територіальною ознакою (колишні СРСР, Югославія, Чехословаччина, сучасні РФ, Індія) змушені (були змушені) рахуватися з сепаратистськими проявами.

Сама процедура запровадження принципу федералізму є винятково складною. По-перше, законопроект щодо змін до Конституції України повинен бути схвалений як мінімум трьомастами голосів депутатів Верховної Ради. Але вони у переважній більшості не зацікавлені у федералізації, тому що це означатиме для них перехід до двопалатного парламенту, що ускладнить не лише виборчу систему, але й вирішення багатьох бізнесових питань, якими вони опікуються.

По-друге, навіть при схваленні парламентом законопроекту Президент України зобов'язаний буде призначити всеукраїнський референдум щодо остаточного затвердження відповідного закону. Отже, шлях до федералізації містить низку нових викликів та загроз й до того ж здатен пересварити й політиків, й пересічних громадян, і навіть призвести до сімейних драм.

Щодо економічного підґрунтя переходу до федералізму, то воно є доволі сумнівним, оскільки за оцінками фахівців лише деякі області України перераховують до державного бюджету більше, ніж отримують з нього. Зрозуміло, що за таких умов федерація скоріше за все виявиться нежиттєздатною.

До того ж, побудова федерації на національно-етнічному чиннику є небезпечною, бо історія подібних федерацій показує негативний досвід – такі утворення швидко розпадаються. Але найголовніше – процес федеративного формування надмірно ускладнить і заплутає систему конституційного і поточного законодавчого регулювання, призведе до збільшення кількості посадовців, посилення бюрократизації та до ще більшого зростання корупції.

Окрім того, відразу ж виникає проблема розмежування повноважень різних підсистем публічної влади (загальнодержавний рівень, рівень суб'єктів федерації та рівень органів місцевого самоврядування), яку не можливо розв'язати.

Отже, початок процедури федералізації може втягнути Україну у ще більшу затяжну кризу, безкінечні дискусії, довготривале прийняття та узгодження нормативно-правових актів. Тому більш перспективним є широка децентралізація влади, відновлення місцевого самоврядування. При цьому держава може бути унітарною, але й одночасно децентралізованою. Саме в цьому напрямку сьогодні мають бути спрямовані головні зусилля політиків та юристів.

Одержано 27.04.2019

